

การฟื้นฟูของเมืองและระบบทุนนิยมการค้าในปลายยุคกลาง

ธิติพงศ์ มีทอง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*pices_aprodite@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการฟื้นฟูของเมืองและระบบทุนนิยมการค้าในยุคกลางตอนปลาย ผลของการศึกษาพบว่าในสมัยยุคกลางตอนปลายดินแดนต่าง ๆ ในยุโรปว่างเว้นจากการทำสงครามระหว่างรัฐส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากหันมาดำเนินกิจกรรมทางการค้ามากขึ้นตามลำดับ ในเวลาต่อมาเมืองได้กลายเป็นศูนย์กลางสำคัญของระบบเศรษฐกิจในยุคกลางตอนปลายที่เจริญขึ้น โดยเมืองที่เกิดขึ้นมีอยู่ 2 แห่งคือเมืองของขุนนางกับเมืองของวัด ซึ่งต่อมาเมืองดังกล่าวได้กลายมาเป็นศูนย์กลางทางการค้าของชาวตะวันตกในอีกหลายร้อยปี การเติบโตของเมืองนั้นอาศัยพ่อค้าและชาวกระฎุมพีเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ นอกจากนี้ความเจริญของเมืองยังมาจากสมาคมวิชาชีพหรือกิลด์และสมาคมพ่อค้า ซึ่งมีความสำคัญต่อวางรากฐานการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจยุโรปในยุคกลางตอนปลายด้วย

คำสำคัญ: เมือง ทุนนิยม พ่อค้า สมาคมการค้า

The Revival of Town and Commercial Capitalism in The Late Middle Ages.

Dhitiphong Meethong

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

[*pices_aphrodite@hotmail.com](mailto:pices_aphrodite@hotmail.com)

Abstract

The purpose of this article is to study the revival of towns and commercial capitalism in the late Middle Ages. The results of the study found that in the late Middle Ages, European territories abstained from interstate wars resulting in more and more people engaged in commercial activities. The towns later became the center of the booming regions in late Middle Ages. There are two cities occurring at that time: the noble town and the temple town. The town later became the commercial center of the Europe for hundreds of years. The town's growth was largely driven by merchants and middle class. In addition, the town's boom came from professional associations or guilds and merchants' associations which was also important to the foundation of the development of the European economy in the late Middle Ages.

Keywords: Town, Capitalism, Merchants, Trade Association

บทนำ

การค้าในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมีบทบาทสำคัญในยุโรปที่ช่วยกระตุ้นวิถีชีวิตผู้คนในเมืองนับตั้งแต่ดินแดนในตอนใต้ของแคว้นกอลหรือฝรั่งเศสในปัจจุบัน คาบสมุทรอิตาลี คาบสมุทรไอบีเรีย และทวีปแอฟริกาทางตอนเหนือ ทั้งนี้ตั้งแต่กองทัพมุสลิมปิดล้อมเมืองท่าหลายแห่งในทะเลไทเรเนียนซึ่งเป็นทะเลใหญ่ทางทิศตะวันตกของคาบสมุทรอิตาลี หลังจากที่มุสลิมสามารถควบคุมแอฟริกาตอนเหนือและดินแดนทางตอนใต้ของคาบสมุทรไอบีเรียได้มั่นคง ทำให้วิถีเศรษฐกิจในเมืองต่าง ๆ ของยุโรปค่อย ๆ ลดบทบาทลงอย่างรวดเร็ว ยกเว้นเพียงนครรัฐอิตาลีทางตอนใต้เท่านั้น ขณะที่เมืองใหญ่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วยุโรปได้หยุดชะงักทั่วไป

การถือกำเนิดของเมือง

เมืองมีมานับตั้งแต่สมัยอาณาจักรโรมันยังรุ่งเรือง เมืองต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายและเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมต่าง ๆ เมื่ออาณาจักรโรมันเสื่อมลงเนื่องจากถูกพวกอนารยชนรุกราน การค้าทั้งทางเกษตรกรรม

อุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจที่หยุดชะงักลงไม่ วิถีชีวิตของเมืองก็สิ้นไป เมืองหลายแห่งของโรมันได้ถูกทิ้งร้างลง ในสมัยยุคกลางตอนต้นเมืองจำนวนมากที่ถูกทิ้งร้างไปแทบจะไม่มีใครอยู่ ในสมัยโรมันแต่เดิมบางใหญ่ บางแห่งมีพลเมืองราวหนึ่งล้านคน แต่พอสมัยกลางลดลงเหลือเพียงห้าหมื่นคน เมื่อเมืองเสื่อมลงผู้คนที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการทำไร่ไถนา บางคนกลับจากการค้าและการอุตสาหกรรมในเมืองก็ไปทำไร่ไถนา ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดระบบแมนเนอร์ขึ้นเพื่อบรรเทาความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของประชาชน (Wickham. 2007: 153-154) เมืองได้ก่อกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในราวศตวรรษที่ 10 โดยเมืองได้เริ่มเกิดขึ้นทั่วยุโรปฝั่งตะวันตก และอีก 200 ปีต่อมา เมืองเหล่านั้นก็เจริญก้าวหน้ามาก เมืองได้เริ่มวิวัฒนาการในพื้นที่ใหญ่สำคัญสามแห่งคือ อิตาลีตอนเหนือ แคว้น ฟลานเดอร์ (ประเทศเบลเยียมปัจจุบัน) และฝรั่งเศสทางภาคใต้ โดยเมืองในอิตาลีตอนเหนือที่มีชื่อเสียง ได้แก่ เมืองเวนิส มิลาน ปิซา เจนัว โบโลญญา และเมืองฟลอเรนซ์ เป็นต้น ส่วนในแคว้นแคว้นฟลานเดอร์ ได้แก่ เมืองลิลล์ คัมไบร บรูจ เกนท์ และอ็พ เป็นต้น ทางภาคใต้ของฝรั่งเศสมีเมืองสำคัญ ได้แก่ มาร์เซลล์ บอร์โดซ์ เป็นต้น นอกจากนี้ในเวลาต่อมายังมีเมืองสำคัญในดินแดนเยอรมัน เช่น โคโลญ เบเซล ฮัมบูร์ก ลือเบ็ค ด้วยเช่นกัน

สาเหตุสำคัญของการเกิดเมืองในสมัยกลางมีหลายประการด้วยกัน สาเหตุที่สำคัญได้แก่

ประการที่หนึ่งคือ การเพิ่มจำนวนของประชากร เนื่องจากทวีปยุโรปมีพลเมืองเพิ่มขึ้นมาก เมื่อจักรวรรดิโรมันล่มสลายลงนั้น โรมันมีพลเมืองราวสามสิบล้านคน แต่ในศตวรรษที่ 13 ยุโรปมีพลเมืองราวหกสิบล้านคน

ประการที่สองคือ มูลเหตุการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นทางสังคม เนื่องจากทาส เซิร์ฟ (serf) และวิลเลน (villain) ได้กลายเป็นเสรีชนมากขึ้น โดยเสรีชนเหล่านี้มีสิทธิประกอบอาชีพตามความพอใจของตนและสามารถออกจากที่ดินเดิมไปอยู่ในย่านอุตสาหกรรมหรือการค้าได้อย่างอิสระ

ประการที่สามคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในช่วงปลายยุคกลางนั้นได้เกิดเมืองขึ้นใหม่ในหลายพื้นที่ทั่วยุโรป เมืองเหล่านี้ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เมืองบางแห่งเกิดขึ้นในบริเวณที่แม่น้ำมาบรรจบกัน ยังมีเมืองอีกหลายแห่งที่ถือกำเนิดขึ้นตามทางผ่านของช่องเขา เมืองบางแห่งตั้งอยู่ใกล้ทรัพยากรธรรมชาติหรือเป็นท่าเรือบนฝั่งทะเล เป็นต้น เมืองที่สำคัญในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในอิตาลีโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นเส้นทางเดินเรือในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งต่อมามีความเจริญเป็นอย่างมาก

ประการที่สี่คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเมื่อการค้าและอุตสาหกรรมเจริญเติบโตขึ้นในเมือง ทั้งนี้การค้าและเมืองต่างมีอิทธิพลเกื้อหนุนกันและกัน เมื่อเมืองเจริญขึ้นจึงส่งผลให้การค้าเจริญรุดหน้าขึ้น ในศตวรรษที่ 11 การค้าในยุโรปเจริญขึ้นอย่างต่อเนื่องอันเป็นผลมาจากการพบเส้นทางการค้าใหม่ ๆ การค้าของเมืองเวนิสในยุโรปฝั่งตะวันตกกับเมืองคอนสแตนติโนเปิลในยุโรปตะวันออกและแถบเอเชียไมเนอร์ซึ่งทำการค้ากันตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 ได้หยุดชะงักลงไปเมื่อพวกเตอร์กเข้ามารุกรานในเอเชียไมเนอร์ ครั้นใน ค.ศ. 1002 เมืองเวนิสสามารถทำการค้ากับดินแดนต่าง ๆ ในเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกได้ ขณะเดียวกับพ่อค้าอิตาลีกำจัดอิทธิพลของพวกมุสลิมออกจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียนตะวันตกได้สำเร็จใน ค.ศ. 1100 เมืองต่าง ๆ ในคาบสมุทรอิตาลีจึงเริ่มเปิดการค้ากับฝั่งตะวันออกใกล้ขึ้น

และในระยะสองร้อยปีต่อมาพวกจาริกแสวงบุญสามารถเดินทางไปยังดินแดนกำเนิดของพระเยซูในเอเชียไมเนอร์ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ภายหลังสงครามครูเสดสิ้นสุดลงก็ได้ช่วยส่งเสริมการค้าขายของชาวยุโรปในภูมิภาคแถบนี้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น (Pounds. 1994: 217) ผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจยังมาจากพื้นฐานระบบโครงสร้างชั้นพื้นฐานอันมาจากเส้นทางการค้าทางบกที่มีขึ้นมากมายหลายสายตามหนทางที่สมัยจักรวรรดิโรมันได้สร้างไว้ นับตั้งแต่ถนนจากอิตาลีผ่านช่องแคบในทิวภูเขาแอลป์เข้าไปสู่บริเวณลุ่มน้ำไรน์ในดินแดนฝรั่งเศส บริเวณลุ่มแม่น้ำไรน์และบริเวณลุ่มแม่น้ำดานูบในดินแดนเยอรมัน นอกจากนี้ในศตวรรษที่ 9 พวกไวกิงส์ (Vikings) ชาวเหนือที่อาศัยในคาบสมุทรสแกนดิเนเวียได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในรัสเซียและสร้างสถานีการค้าในรัสเซียทางภาคเหนือไปยังทะเลดำ และกรุงคอนสแตนติโนเปิลตามลำดับ ทางการค้าดังกล่าวจึงก่อให้เกิดเมืองขึ้นในเวลาต่อมา

การเกิดขึ้นของเมืองนั้นยังมีรากฐานจากการที่บรรดาพวกลอร์ดหรือชนชั้นผู้ปกครองได้สร้างป้อมปราการเป็นที่มั่นขึ้นเพื่อป้องกันตนเอง ป้อมปราการเหล่านี้เรียกในภาษาเยอรมันว่าบูร์ก (burg) เมื่อการค้าฟื้นฟูขึ้น (Pounds. 1994: 253) บรรดาพวกพ่อค้าในช่วงแรก ๆ เหล่านี้ก็เลือกเอาปราการเหล่านี้เป็นที่ฟื้นฟูของเมืองและการค้าขึ้น ขณะเดียวกันป้อมปราการเหล่านี้ยังเป็นที่พักขบวนสินค้าและสามารถป้องกันจากการถูกโจมตีของพวกโจรด้วย ป้อมปราการดังกล่าวเกิดขึ้นหลายเมือง เช่น เมืองกันท์ อีฟ เป็นต้น เมื่อเวลาผ่านไปพ่อค้าเพิ่มจำนวนขึ้นจนไม่สามารถรองรับจำนวนภายในกำแพงปราการเดิมไว้ได้ พ่อค้าจึงสร้างเมืองปราการขึ้นใหม่ เมืองปราการที่เกิดขึ้นใหม่ได้กลายเป็นต้นกำเนิดของเมืองซึ่งเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับจนกลายเป็นเมืองแบบปัจจุบัน

เมืองในยุคกลางที่เกิดขึ้นในระยะแรกนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 5-8 นั้นเป็นถิ่นพำนักของบิชอปเป็นสำคัญ ทำให้เมืองมีบทบาทเป็นเพียงศูนย์กลางของการปกครองทางคริสต์ศาสนาในอาณาสังฆมณฑลเป็นหลัก ทำให้เมืองในยุคกลางยังคงรักษาความสำคัญในแง่ของคริสต์ศาสนาไว้ได้มาก อย่างไรก็ตาม ในแง่เศรษฐกิจนั้นเมืองในยุคกลางแทบไม่มีความสำคัญเลยรวมทั้งแทบไม่มีการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เมืองที่เกิดขึ้นในยุคแรก ๆ นั้นมีเพียงตลาดท้องถิ่นเล็ก ๆ โดยมีชาวบ้านในละแวกที่เข้ามาค้าขายเป็นสำคัญ (Hodgett. 2006: 49) นอกจากนี้เมืองยังเป็นศูนย์กลางของการอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของนักบวชรวมถึงนางชีจำนวนมากซึ่งมีทั้งวิหาร อาราม โบสถ์และคอนแวนต์ ซึ่งรวมกลุ่มอยู่ในเมือง เมื่อใดที่มีงานประจำปีทางคริสต์ศาสนาผู้คนในเขตสังฆมณฑล และคริสตชนผู้จาริกแสวงบุญจำนวนมากจะพากันเดินทางเข้ามาในเมือง ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทางศาสนามากมาย แต่ทว่ากิจกรรมเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับศาสนา มากกว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นหลักซึ่งไม่ได้มีผลต่อการพัฒนาเมืองให้ฟื้นตัวขึ้นมาโดยตรง กล่าวได้ว่าเมืองจำนวนมากยังคงต้องพึ่งพาชนบทเป็นสำคัญ ขณะที่บิชอปและเจ้าอาวาสที่อยู่ในเมืองยังคงอาศัยค่าเช่าและรายได้จากที่ดินของชาวเมือง วิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งรายได้หลักของบิชอปและเจ้าอาวาสในเมืองยังขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมมากกว่าการค้าขาย ด้วยเหตุนี้เมืองไม่เพียงแต่เป็นศูนย์กลางศาสนาเท่านั้น แต่เมืองยังเป็นศูนย์กลางการบริหารแมนเนอร์อีกเช่นกัน

นับแต่ศตวรรษที่ 7 เป็นต้นมา ผู้คนในยุคกลางของยุโรปได้ถูกคุกคามจากพวกมุสลิมทางตอนใต้ของคาบสมุทรไอบีเรีย พวกไวกิงส์ทางตอนเหนือและอนารยชนฮันทางตะวันออกทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง ในช่วงที่เกิดสงครามขึ้นนั้นกำแพงเมืองที่ถูกสร้างมาสมัยจักรวรรดิโรมันได้กลายมาเป็นป้อมปราการให้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เหล่านั้น (Pirenne. 1956: 20) จวบจนเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 9 ผู้คนในยุคกลางยังถูกคุกคามจากอนารยชนฮันอีกระลอก การรุกรานของอนารยชนหลายระลอกเหล่านี้ทำให้ชาวยุโรปจำเป็นต้องสร้างที่หลบภัยขึ้นใหม่ ในระยะนี้จึงเกิดปราสาทซึ่งมีลักษณะเป็นป้อมปราการทั่วทั้งยุโรปฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะเมืองใหญ่ในดินแดนฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมนี ทั้งนี้การสร้างปราสาทในระยะแรกโดยทั่วไปประกอบไปด้วยเนินถมด้วยดินหรือหินแล้วล้อมรอบด้วยคูน้ำมีประตูทางเข้าออก ดังนั้น จึงแทบไม่มีเมืองใดที่มีวิเศษฐกิจการค้าของตัวเอง เมืองระยะแรกเหล่านี้มีวิถีชีวิตผูกติดกับเกษตรกรรมเป็นสำคัญ

หลังจากสงครามระหว่างรัฐหลายแห่งเริ่มสงบลงทำให้เมืองเริ่มมีการฟื้นฟูการค้าขึ้น ทำให้ลักษณะของเมืองที่เคยมีในช่วงแรกมาเปลี่ยนไปอย่างมาก ปรากฏการณ์ดังกล่าวเห็นได้ในช่วงศตวรรษที่ 10-11 วิถีชีวิตของบรรดาพ่อค้าที่ทำการค้าในเมืองต่าง ๆ ซึ่งเสี่ยงภัยอันตรายทุกรูปแบบโดยเฉพาะการเดินทางค้าขายต่างเมือง พ่อค้าจำนวนมากมักถูกโจรปล้นอยู่เป็นระยะ ๆ ทำให้พ่อค้าจำนวนมากต้องแสวงหาคู่คุ้มครองภายในเมืองที่มีกำแพงล้อมรอบ เมืองเหล่านี้มักอยู่ตามเส้นทางริมแม่น้ำหรือชุมทางทางเดินตามธรรมชาติซึ่งพ่อค้าใช้เดินทาง ในช่วงของการเดินทางนั้นเมืองเหล่านี้ถูกใช้เป็นที่หยุดแวะพักของบรรดาพ่อค้าที่นำสินค้าไปค้าขายต่อยังต่างเมือง เมืองที่มีที่ตั้งเหมาะสมที่สุดจะกลายเป็นชุมทางของทางผ่านและเป็นที่ยุคพักของบรรดาพ่อค้าและขบวนสินค้า

สถานะของพ่อค้าและกรรมสิทธิ์ในยุคกลาง

ขณะที่พวกชาวเมืองที่อาศัยอยู่ในเมือง แบ่งเป็น 2 พวก คือ ช่างฝีมือ (artisans) กับ พ่อค้า (merchants) ในช่วงศตวรรษที่ 12 การค้าขายตัวออกไปมากขึ้นซึ่งส่งเสริมให้เกิดการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น ขณะเดียวกันในช่วงเวลาดังกล่าวยังได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคชนบทโดยพวกทาสเสรีพร้อมทั้งวิลเลนได้อพยพออกจากแมนเนอร์มาสู่เมือง กลุ่มคนเหล่านี้ได้เข้ามาสมัครเป็นลูกมือของช่างลูกจ้างของพ่อค้ารวมทั้งรับจ้างเป็นแรงงานในตัวเมือง ทั้งนี้เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้อยู่ในเมืองได้หนึ่งปีกับหนึ่งวันแล้ว พวกเสรีหรือวิลเลนสามารถเป็นเสรีชน และอาจสร้างฐานะให้มั่งคั่งได้เช่นเดียวกันกับนายช่างหรือพ่อค้า

ในศตวรรษที่ 12 กลุ่มพ่อค้าได้กลายเป็นบุคคลสำคัญสังคม ทั้งพ่อค้าและช่างฝีมือต่างอยู่ในความคุ้มครองของลอร์ดซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินภายในเมือง ต่อมาพ่อค้าและช่างฝีมือต้องการทำกินอย่างอิสระโดยไม่ต้องเสียภาษีอากรมากจนเกินไปให้แก่ลอร์ด ชาวเมืองได้เรียกร้องสิทธิที่จะสร้างกฎหมายเพื่อปกครองตนเอง โดยให้ความยุติธรรมแก่ผู้คนในการเก็บภาษีทำให้ต่อมาเกิดความขัดแย้งกับลอร์ด ชาวเมืองได้ต่อสู้เพื่อ

เสรีภาพของตนเองโดยได้รวมตัวจัดตั้งการปกครองของพวกตนขึ้นหรือรัฐบาลของกระฎุมพี (businessman's government) การรวมตัวกันดังกล่าวทำให้ชาวเมืองมีกำลังเข้มแข็งพอจะเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ จากลอร์ด โดยให้ลอร์ดหรือผู้ปกครองทำข้อตกลงเป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรที่เรียกว่ากฎบัตร (charter) ขึ้น (Pounds. 1994: 432) สิทธิต่าง ๆ นี้อย่างกว้างขวางกระทั่งชาวเมืองสามารถทำการปกครองตนเองได้ด้วย เมืองที่มีการปกครองด้วยตนเองนี้เรียกว่าคอมมูน (commune) อย่างไรก็ตาม บางคราวชาวเมืองก็รวมกันแย่งดินแดนจากลอร์ดเมื่อลอร์ดอ่อนแอไม่มีอำนาจในการรักษาพื้นที่ดังกล่าว ในต้นศตวรรษที่ 12 มีเมืองทางภาคเหนืออิตาลีที่บริเวณแคว้นลอมบาร์ดีซึ่งได้รับสิทธิปกครองตนเอง โดยเมืองต่าง ๆ เหล่านี้มีสถานะเป็นคอมมูนทั้งหมด (Pirenne. 1956: 41) เมืองบางแห่งในฝรั่งเศสทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือก็มีสภาพเป็นคอมมูนเช่นกัน ในช่วงเวลาเดียวกันเมืองต่าง ๆ ทั้งในดินแดนอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลีและเยอรมนีนั้นชาวเมืองได้รับสิทธิจากการที่กษัตริย์หรือผู้ปกครองอื่น ๆ ให้สิทธิต่าง ๆ แก่เมือง เช่น สิทธิในการเก็บภาษีอากรของตนเองแต่ต้องเสียส่วยอากรเป็นจำนวนเงินแน่นอน ให้แก่กษัตริย์หรือผู้ปกครองในดินแดนนั้น ๆ

กล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ของชนชั้นกลางถือเป็นเอกลักษณ์ใหม่ในสังคมยุโรปยุคกลาง ชาวเมืองหรือชนชั้นกลางต้องการแสวงหาเสรีภาพซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้ชนชั้นกลางได้วิวัฒนาการขึ้นมาอำนาจและมีความเป็นอิสระ ชนชั้นกลางนี้มีความสนใจในการค้ามาก พวกเขาเมืองจึงนับเป็นชนชั้นกลางระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นล่างของสังคมตะวันตก และมีส่วนสำคัญที่ทำให้ระบบสวามิภักดิ์เสื่อมลง ในสมัยกลางพวกเขาฝีมือและพ่อค้าถูกมองว่าเป็นชนชั้นล่างในสายตาของเหล่าขุนนางและนักบวชเนื่องจากกลุ่มชนเหล่านี้ไม่ได้ทำคุณประโยชน์แก่ดินแดนแต่อย่างไร ในยุคกลางผู้คนเริ่มรู้จักใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน หากจะซื้อของที่ใดก็ต้องนำเงินติดตัวไปด้วยตามความมากน้อยของการค้าที่ทำการซื้อขาย (Pirenne. 1956: 47-48) การกั๊กเงินเพื่อคิดดอกเบี้ยถือว่าเป็นผิดศีลธรรมทางแนวคิดของคริสตศาสนา แต่ทว่าการกั๊กเงินเพื่อทำการค้าก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น เมื่อการกั๊กเงินยังคงดำเนินในวงจรเศรษฐกิจ ทางศาสนจักรจึงออกบัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ย (usury) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คริสตชนที่เคร่งศาสนาและไม่มีการประสงค์อากรอบอาชีพดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ที่นับถือศาสนาอื่นโดยเฉพาะพวกยิวที่นับถือศาสนายูดาขายประกอบอาชีพดังกล่าว ในช่วงที่เศรษฐกิจยุคกลางเริ่มเติบโตขึ้น ผู้ปกครองหลายคนในท้องถิ่นให้ชาวยิวคิดดอกเบี้ย แล้วเรียกเก็บเงินจากพวกยิวหากเงินในท้องพระคลังขาดแคลนลง

อย่างไรก็ตาม การค้าในสมัยกลางยังมีอุปสรรคอีกมากมายโดยเฉพาะการเสียภาษีอากรสารพัดอย่าง พวกลอร์ดซึ่งเป็นเจ้าที่ดินจะเรียกเก็บภาษีจากบรรดาพ่อค้านับตั้งแต่ที่ขบวนสินค้าพ่อค้าข้ามสะพานเข้ามาในเมือง สินค้าที่นำผ่านที่ดินของลอร์ดจะถูกเปิดหีบห่อและเก็บเป็นค่าผ่านทาง บริเวณตลาดจำหน่ายขายสินค้าพวกพ่อค้ายังจะต้องเสียภาษีในการใช้เครื่องชั่ง ตวง วัด ซึ่งเป็นของลอร์ด อุปสรรคทางการค้ายังรวมถึงการใช้เงินเป็นสื่อกลาง เนื่องจากเงินแต่ละท้องถิ่นมีความต่างกันออกไปซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงมาก (Hodgett. 2006: 77) นอกจากนี้ บรรดาพ่อค้าอาจประสบอันตรายนานาชนิดจากโจรในท้องที่ต่าง ๆ เมื่อสมาคมวิชาชีพ (guilds) กับสมาคมช่างฝีมือ (craft guilds) ของบรรดาพ่อค้าและช่างฝีมือผลิตสินค้าปริมาณมากขึ้น บรรดากลุ่มคนเหล่านี้ก็ได้รวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

สมาคมช่างฝีมือในสมัยกลางนั้นเป็นทั้งผู้ผลิตและเป็นคนขาย ทั้งนี้พวกที่มีอาชีพในทางเดียวกันก็รวมกับสมาคมวิชาชีพพร่วมกัน เช่น สมาคมช่างทำขนมปัง ช่างฟอกหนัง ช่างทอผ้า ช่างโลหะ ช่างทำหมวก ช่างทำเกราะ ช่างทำเกือกม้า หรือสมาคมช่างทอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อาชีพบางอย่างก็แบ่งย่อยลงไปอีกตามความเชี่ยวชาญของแต่ละแผนก สมาคมวิชาชีพเหล่านี้รักษาผลประโยชน์ในอาชีพของตนและผู้ที่จะประกอบอาชีพใด ๆ ได้จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพนั้น ๆ ก่อนเช่นกัน เมืองแต่ละแห่งนั้นมีสมาคมวิชาชีพที่ต่างกันออกไป บางเมืองมีสมาคมช่างถึง 50 สมาคม บางเมืองมี 80 สมาคม สมาคมเหล่านี้จะมีกฎข้อบังคับของตนเอง (Hodgett. 2006: 54) กฎข้อบังคับของสมาคมเหล่านี้มีการออกกฎข้อบังคับนับตั้งแต่การกำหนดชั่วโมงทำงาน คุณภาพของวัสดุที่ใช้ทำ สภาพความเป็นอยู่ของคณงาน ฝีมือของงานแต่ละชิ้น ตลอดจนราคาของวัสดุสำเร็จรูป นอกจากนี้สมาคมยังต้องคอยระมัดระวังให้ช่างฝีมือทำงานออกดีอยู่เสมอ และป้องกันมิให้มีการเอาเปรียบกันและกัน รวมไปถึงตรวจตราควบคุมคุณภาพของสินค้าและราคาขาย

การบริหารจัดการในสมาคมช่างฝีมือของยุคกลางนั้นมีการแบ่งคณงานออกเป็น 3 ชั้น คือ นายงานฝีมือ (master) เช่น ลูกจ้างรายวัน (journeyman) และลูกมือฝึกหัด (apprentice) โดยผู้ที่จะประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตามจะต้องไปฝึกงานอยู่กับนายจ้างก่อน ในระหว่างการฝึกงานนี้จะต้องไปอยู่กับนายจ้างซึ่งเป็นนายช่างฝีมือโดยต้องทำงานในฐานะเป็นลูกมือฝึกหัดซึ่งไม่มีค่าจ้างให้ ขณะเดียวกันระยะการฝึกงานนั้นก็ต่างกันเป็นอาชีพ วิชาชีพง่าย ๆ อาจใช้เวลา 1-3 ปี ส่วนวิชาชีพที่ยากขึ้น เช่น ช่างทองกินเวลายาวนานถึงสิบปี เมื่อฝึกงานจนครบกำหนดแล้ว นายจ้างก็จะให้มีรายได้โดยให้เป็นลูกจ้างรายวันภายในร้านไปก่อน (Pounds. 1994: 427) ในที่สุดลูกจ้างรายวันนี้ก็จะเป็นนายช่างฝีมือต่อไปได้ด้วยการทำงานที่เป็นชิ้นเอก (master piece) ของตนชิ้นหนึ่ง แล้วนำมาให้สมาคมรับรอง เมื่อสมาคมยอมรับแล้วก็จะยอมให้ลูกจ้างรายวันนั้นยอมเป็นนายช่างและเป็นสมาชิกสมาคมอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ฝึกหัดงานเป็นลูกมือนัดตั้งกล่าวนั้นทางสมาคมจะจำกัดจำนวนให้น้อยที่สุดเพื่อมิให้มีผู้ประกอบอาชีพมากจนเกินไปและได้นายงานฝีมือชั้นดีเลิศจริงในเมือง ส่วนลูกจ้างรายวันนั้นไม่ว่าในเมืองใดจะได้รับความคุ้มครองจากสมาคมวิชาชีพทุกเมือง ผู้เป็นสมาชิกในสมาคมช่างฝีมือจะต้องชำระค่าบำรุงและจะมีการเลือกบุคคลที่สมควรเป็นนายกของสมาคมวิชาชีพ และเมื่อสมาชิกในสมาคมวิชาชีพเกิดการเจ็บป่วยหรือตกอยู่ในฐานะลำบากทางครอบครัว เช่น ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ทางสมาคมวิชาชีพก็จะให้เงินช่วยเหลือผู้นั้น

สมาคมวิชาชีพการช่างจะมีสโมสรวิชาชีพ (Guild house) เป็นของตนเอง สโมสรบางแห่งก็มีขนาดใหญ่โตและหรูหรา สโมสรนี้ใช้เป็นที่ประชุมธุรกิจ สังคมและ การบันเทิงต่าง ๆ ชีวิตของสมาคมวิชาชีพมีวัตถุประสงค์ให้เกิดความรู้สึกร่วมแรงร่วมใจกันแรงมาก ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติที่ได้รับจากฝีมือของตน (honour of handicraft) และปรารถนาที่จะผลิตแต่งานซึ่งเป็นเกียรติทั้งของนายงานฝีมือและของอาชีพนั่น ๆ เอง (Epstein. 2009: 105) เมื่อถึงวันสำคัญสมาชิกของสมาคมก็จะไปทำพิธีสวดมนต์ในโบสถ์พร้อมกัน โดยปรกติมักจะมีพิธีฉลองใหญ่โต การละเล่นต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน และในวันดังกล่าวนี้ทางสโมสรจะมีการเลี้ยงคณยากจนเป็นจำนวนมาก สมาคมวิชาชีพตั้งอยู่บนหลักการของศาสนาคริสต์ยืนที่ว่าด้วยความเป็นธรรม

และการบริจาคทาน สมาชิกทุกคนมีสิทธิได้รับการแบ่งสรรสวัสดิการที่สมาชิกคนอื่น ๆ ได้มาโดยการชำระเงินให้ตามราคาต้นทุน และพ่อค้าทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎของสมาคมอย่างเคร่งครัด ราคาที่สมาคมวิชาชีพกำหนดไว้สำหรับสินค้าแต่ละชนิดย่อมต้องเป็นธรรมทั้งฝ่ายผู้ผลิตและผู้ซื้อ ถ้าสมาชิกคนใดตายลงโดยที่ครอบครัวตัวเองมีฐานะยากจน ทางสมาคมจะจ่ายเงินเลี้ยงชีพให้แก่ภรรยาและลูก ๆ บางแห่งก็จ่ายให้บุตรสาวเป็นทุนทำมาหากินด้วย

ขณะที่สมาคมแห่งพ่อค้า (Merchant guilds) เมื่อการผลิตของมีมากขึ้นและมีการค้าติดต่อต่างเมืองและต่างแดนมากขึ้น ก็เกิดบุคคลชนชั้นพ่อค้าขึ้นซึ่งจะดำเนินธุรกิจทางซื้อขายโดยเฉพาะ ต่อมาพวกพ่อค้าก็ได้รวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของพวกตนเช่นกัน สมาคมพ่อค้าจะออกกฎข้อบังคับต่างๆ กับ เช่น ห้ามแข่งขัน ห้ามการชิงซื้อสินค้าก่อนมาถึงตลาด ห้ามขายสินค้าโก่งน้ำหนักร หรือเรียกราคาเกินราคาที่กำหนดไว้ พ่อค้าเป็นผู้นำสินค้าไปจำหน่ายยังเมืองต่าง ๆ และนำวัตถุดิบมาจัดจำหน่ายในสมาคมช่างฝีมือ สมาคมพ่อค้าจะสร้างสำนักงานกลางและก่อตั้งเก็บของทั้งยังได้ปรับปรุงท่าเรือและอยู่ต่อเรือให้ดีเสมอ ๆ พวกพ่อค้ามีสโมสรพ่อค้า (merchant house) เป็นที่ประชุมของตนเอง บางแห่งก็ทำหอรูหาใหญ่โต เนื่องจากพ่อค้าเป็นชนชั้นที่มั่งคั่งที่สุดในสังคม ทำให้พวกนี้สามารถเรียกร้องสิทธิพิเศษจากผู้ปกครองเมืองของตนได้ (Pounds. 1994: 351-352)

นับแต่ศตวรรษที่ 12 เมืองใหม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงปลายยุคกลาง กล่าวคือลักษณะชีวิตในเมืองใหม่ต่างกับวิถีชนบทเกษตรกรรมในเขตแมนเนอร์ เมืองไม่ได้ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์กับที่ดินอีกต่อไป บุคคลในเมืองรวมกันทำการค้าและอุตสาหกรรม ต่อมาได้เกิดชนชั้นพ่อค้าอิสระและช่างฝีมือเพิ่มขึ้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจเมืองเติบโตมาจากผู้ไม่มีที่ดินทำกินในแมนเนอร์มากขึ้นอันเป็นผลมาจากการที่ประชากรเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้แมนเนอร์ยังไม่สามารถเลี้ยงดูได้เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นขณะเดียวกันการถือครองที่ดินของเหล่าขุนนางทำให้ชาวนาต้องเสียด้อยอยู่เนือง ๆ และต่อมาได้ผันตัวไปเป็นพ่อค้าและช่างฝีมือแทน

การกระจุกตัวอาศัยอยู่ในเมืองทั้งหลายของกลุ่มพ่อค้า ช่างฝีมือต่าง ๆ สามารถผลิตสินค้าออกได้มากขึ้น ดังนั้น จำนวนพ่อค้าก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ความสำคัญของพ่อค้าและปริมาณสินค้าในท้องตลาดเพิ่มขึ้น เมื่อการค้าเจริญเติบโตขึ้น ผู้คนจำนวนมากในแมนเนอร์จึงทยอยออกจากพื้นที่ชนบทเพื่อหางานทำด้วยการเป็นผู้ช่วยพ่อค้าหรือช่างฝีมือที่ร่ำรวย บางคนหากไม่มีที่ดินทำกินก็มาประกอบอาชีพกรรมกรซึ่งใช้แรงงานและได้ค่าจ้างที่รวดเร็วมากกว่าอาชีพเกษตรกร หลายคนก็เข้ามาทำงานในตัวเมืองประสบความสำเร็จร่ำรวยขึ้นตามลำดับ ผู้คนในชนบทที่เดินทางเข้ามาในเมืองได้เข้าเป็นลูกจ้างของพ่อค้าหรือนายช่างฝีมือ บางคนโชคดีได้แต่งงานกับลูกสาวของพ่อค้าหรือเจ้าของโรงงานแล้วพัฒนาธุรกิจของตนขึ้นมาจนร่ำรวย พ่อค้าใหม่เหล่านี้ได้ซื้อที่ดินจำนวนมากในเมืองสร้างบ้านใหญ่โต พ่อค้าบางคนมีศรัทธาจนถวายอุทิศทรัพย์สินส่วนใหญ่ให้แก่ศาสนา ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ได้ชักนำให้ผู้คนละทิ้งวิถีชีวิตในแมนเนอร์เพื่อเข้ามาแสวงหาโชคและความมั่นคงแทนที่วิถีชีวิตแบบเก่า

บรรดาพ่อค้า ช่างฝีมือที่ร่ำรวยมีมากขึ้นตามเมืองต่าง ๆ ทั่วยุโรป พวกเขาใช้ทรัพย์สินของตัวเองสร้างโบสถ์ท้องถิ่น โรงพยาบาล โรงงาน งานศาสนาหรืองานกุศลอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของเมืองและเพื่ออุทิศให้กับบรรพบุรุษผู้วายชนม์จนทำให้เมืองมีสิ่งก่อสร้างอาคารอันทันสมัยมากกว่าแมนเนอร์ในชนบทอย่างมาก (Pounds. 1994: 422) พ่อค้าบางคนที่ย่ำรวยในเมืองเหล่านี้ยังต้องการแสวงหาการเลื่อนลำดับชั้นทางสังคมของตนโดยการให้บุตรสาวของตัวเองแต่งงานกับพวกขุนนางหรืออัศวินเพื่อเกี่ยวดองความสัมพันธ์กัน การแต่งงานนี้ยังมีเป้าหมายที่จะให้ชนชั้นสูงเหล่านั้นยอมรับสถานะชนชั้นทางสังคมใหม่ของตัวเองรวมทั้งปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พ่อค้าตามเมืองเหล่านี้หรืออีกนัยยะหนึ่งคือพวก “กระฎุมพี” ได้กลายเป็นผู้นำของชนชั้นใหม่ทางสังคมในยุคกลางเพราะชนชั้นกระฎุมพีเองเป็นผู้ฟื้นฟูการค้าในระยะเริ่มต้น ขณะที่พวกกระฎุมพีกำลังพัฒนาสถานภาพชนชั้นตัวเองขึ้นมาในสังคม พวกกระฎุมพีนี้ก็ยังคงสร้างสถานภาพตัวเองขึ้นมาใหม่ในศตวรรษนี้ด้วยการเป็นผู้นำในแง่กฎหมายใหม่และเป็นการสถาปนาความเป็นผู้นำทางชนชั้นใหม่ในยุโรปด้วย (Epstein. 2009: 129)

เมือง: สถานภาพที่มีลักษณะเป็นรัฐ

ในยุคกลางฐานะทางการเมืองของเมืองต่าง ๆ นั้นจะมีการเลือกเจ้าหน้าที่ของตนทำการบริหารกิจการในเมืองนั้น ๆ เมื่อมีการฉ้อฉลเกิดขึ้นก็จะนำไปพิจารณาพิพากษาที่ศาลในเมืองนั่นเอง การลงโทษความผิดมีตั้งแต่การปรับ โขย ตัดมือ แขนและขา หรือประหารชีวิตหากเป็นเรื่องร้ายแรง เมืองทางภาคพื้นยุโรปบางเมืองมีการลงโทษอย่างทารุณที่สุด ข้าราชการเมืองรวมทั้งสมาคมนิติศาสตร์เป็นผู้ควบคุมอุตสาหกรรมทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและการจำหน่ายสินค้าที่เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค (Wickham. 2007: 607) การป้องกันทุพภิกขภัยหรือภัยแล้งนั้นผู้ปกครองจะทำการเก็บข้าวและธัญพืชไว้ในยุ้งฉาง เมืองบางแห่งมีการออกกฎหมายบังคับลักษณะการแต่งกายของชนชั้นต่าง ๆ เมืองบางเมืองอาจทำสงครามกันเอง หรือมีการลงนามในสนธิสัญญาพิเศษเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางการค้า เมืองแต่ละแห่งอาจมีการทำข้อตกลงเป็นทางการกับเมืองอื่น ๆ ทั้งนี้เมืองอาจมีการรวมกันเป็นสันนิบาต (league) โดยมีลักษณะในทางการเมือง เช่น สันนิบาตลอมบาร์ด เป็นต้น

ขณะที่ในฝรั่งเศสนั้นเมืองทางภาคใต้ซึ่งมีรากฐานความเจริญเติบโตมานับตั้งแต่สมัยจักรวรรดิโรมันนั้น มีอิสระมากกว่าทางเหนือ ในอิตาลีทางตอนเหนือนั้นหลังจากจักรวรรดิโรมันล่มสลายลง เมืองต่าง ๆ ได้ทวีความมั่งคั่ง อำนาจและมีอิสรภาพขึ้นอย่างมาก และในทางปฏิบัติแล้วผู้ปกครองเมืองต่างมีอำนาจปกครองตนเองเสมือนรัฐหนึ่ง ๆ เช่น เมืองเวนิสและเจนัวที่คงฐานะเป็นสาธารณรัฐ เมืองอื่น ๆ หลายเมืองในอิตาลีเกิดขึ้นในลักษณะที่แตกต่างกัน ในการสงครามที่ทำกันไม่หยุดหย่อนระหว่างเมืองต่อเมืองนั้นแม้ที่มิมีโอกาสกลายเป็นผู้ปกครองสำคัญที่สุดขึ้นก่อนแล้วต่อมาจึงตั้งตนเป็นผู้ปกครองพลเมืองในเมืองนั้น ๆ เอง (Wickham. 2007: 612) ด้วยวิธีนี้ หัวเมืองต่าง ๆ ในอิตาลีทางภาคเหนือจึงตกอยู่ในอำนาจของดยุก (dukedom) เช่น ดยุกแห่งมิลแลน (Dukedom of Milan) ซึ่งอยู่ใต้การปกครองของตระกูลวิสคอนติ (Visconti) และ สฟอร์ซา

(Sforza) หรือในบางครั้งอาจเป็นผู้ปกครองในลักษณะอื่น ๆ บ้าง เช่น เจ้าราชรัฐ (principalities) เคาน์ตี (county) เป็นต้น

ในเยอรมันนั้นเมืองต่าง ๆ เจริญขึ้นมีอำนาจและมียิ่งใหญ่ทางการเมืองเช่นกัน เมืองเหล่านี้ได้ผลประโยชน์มาจากลอร์ดที่เป็นฆราวาสรวมทั้งบิชอปด้วย ในเมืองต่าง ๆ ของเยอรมันประมาณ 50 แห่งได้รับเสรีภาพในการปกครองตนเองและมีสถานะเป็นเสรีนครและเมืองของจักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์เช่นกัน เมืองเหล่านี้จะมีการรวมกันเป็นสันนิบาตเพื่อรับความปลอดภัยในการนำสินค้าผ่านทางทั้งทางบกและทะเล ทั้งนี้สันนิบาตที่สำคัญและมีอำนาจมากในเยอรมัน ได้แก่ สันนิบาตแม่น้ำไรน์ (Rhenish league) สันนิบาตฮันซา เป็นต้น สันนิบาตฮันซาเกิดจากการรวมตัวของเมืองเยอรมันทางตอนเหนือโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองการค้าให้รอดพ้นจากโจรสลัดและโจรทางหลวงเป็นสำคัญ

ชนชั้นกลางหรือชนชั้นกรรมทูพีได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในเมืองซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของสังคมยุโรปปลายยุคกลาง ชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในเมืองนี้เป็นชนชั้นที่ต่างกับขุนนางเจ้าของที่ดินและนักบวชในศาสนาจักรที่อาศัยในชนบทสังคมยุคกลางนั้นรักษาเพียงผลประโยชน์ของพวกขุนนางและนักบวชตลอดจนอภิสิทธิ์ของชนชั้นปกครองเท่านั้น เพราะชนชั้นเหล่านี้มองว่าโครงสร้างระเบียบจารีตเดิมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ขาดไม่ได้เพื่อรักษาสังคมเอาไว้ โดยขุนนางมองว่าพวกตนทำหน้าที่คุ้มครองราษฎรเมื่อเกิดศึกสงคราม ขณะที่นักบวชมองว่าพวกตนมีหน้าที่สั่งสอนศีลธรรมและนำพาราษฎรไปสู่อาณาจักรแห่งพระเจ้า อย่างไรก็ตาม ชนชั้นกรรมทูพีเองก็ยังคงยอมรับอำนาจทางการเมืองของชนชั้นผู้ปกครองเหล่านี้ และยังยอมรับอำนาจอภิสิทธิ์ของขุนนางรวมถึงอำนาจของนักบวชในฝ่ายศาสนา (Hodgett. 2006: 88-90)

อย่างไรก็ดี ข้อเรียกร้องที่สำคัญของชนชั้นกลางคือ “เสรีภาพ” ในการดำเนินกิจกรรมทางการค้า เพราะการค้าเป็นบ่อเกิดของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ดังนั้น พวกกรรมทูพีจึงเรียกร้องเสรีภาพส่วนบุคคลเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าเป็นหลัก (Epstein. 2009: 116) ความคิดของพวกกรรมทูพีนั้นถือว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งต่อมากลุ่มชนชั้นกรรมทูพีได้มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานทางกฎหมายเพื่อเป็นหลักการค้าประกันเสรีภาพของพวกเขาที่ต้องปกครองในเมือง โดยเสรีภาพดังกล่าวมากจากการยินยอมพร้อมใจกันของชาวเมืองซึ่งจะไม่ถูกแทรกแซงจากอำนาจอภิสิทธิ์ชนของเหล่าขุนนางและนักบวช กฎหมายใหม่นี้มีขึ้นในต้นศตวรรษที่ 11 ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้เอื้อให้เกิดการสร้างกฎหมายสำหรับพ่อค้าขึ้นมาคือกฎหมายพาณิชย์ในยุคกลาง กฎหมายนี้ได้รวบรวมวิธปฏิบัติที่มาจากประสบการณ์ทางธุรกิจซึ่งเป็นประเพณีสากลที่พ่อค้าใช้ในการซื้อขาย ในช่วงแรกกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการและไม่สามารถใช้บังคับในศาลที่มีอยู่ในขณะนั้นได้ ดังนั้น พวกพ่อค้าจึงตกลงกันเลือกอนุญาโตตุลาการขึ้นระหว่างกันเอง ซึ่งอนุญาโตตุลาการคือผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและระงับข้อพิพาทเหล่านั้นได้ สิ่งเหล่านี้คือจุดกำเนิดของศาลในยุโรปด้วย ในเวลาไม่นานต่อมาอำนาจของศาลแบบเป็นครั้งคราวนี้ก็กลายเป็นอำนาจศาลประจำ และได้รับการยอมรับทางการ

ในราวต้นศตวรรษที่ 12 ในขณะที่เดียวกันได้มีการตั้งศาลท้องถิ่นขึ้นในเมืองโดยเลือกมาจากคนเมืองและผู้ที่มีความสามารถในการพิจารณาคดี ต่อมาศาลประเภทดังกล่าวได้เกิดขึ้นในอิตาลี ฝรั่งเศส เยอรมัน และอังกฤษ เมื่อได้รับสิทธิอำนาจศาลทำให้เมืองกลายเป็นพื้นที่แห่งอำนาจศาลอิสระ ซึ่งอยู่นอกกรอบประเพณีเดิมที่ชนชั้นผู้ปกครองมีอำนาจในการตัดสิน

อำนาจของศาลอิสระในเมืองยังตามมาด้วยสิทธิการปกครองตนเองในเมืองเช่นกัน โดยในเวลาต่อมาได้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเมืองขึ้นทำให้เกิดการจัดการต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการป้องกันตนเอง ซึ่งเมืองจะต้องมีการบริหารจัดการให้กับตนเอง การจัดการปกครองตนเองของเมืองเกิดขึ้นเป็นรูปร่างในศตวรรษที่ 11-12 รูปแบบการปกครองประกอบด้วยองค์กรสำคัญต่าง ๆ เมืองใหม่ที่ก่อกำเนิดขึ้นไม่มีระบบการปกครองเก่าที่ใช้ยึดถือหรือเลียนแบบได้เลย เนื่องจากชนชั้นกลางเหล่านี้ต้องการที่ทำให้มีการสถาปนาระบบการปกครองขึ้นใหม่ของเมืองเพื่อเป็นรูปแบบอุดมคติเสรีภาพตามที่ชนชั้นกรรมพีปรารถนา (Pirenne. 1956: 53) เมื่อมีการสร้างเมืองใหม่เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นในการป้องกันเมืองใหม่ที่เกิดขึ้นเช่นกัน เนื่องจากเมืองเป็นที่เก็บสินค้ามากมายและเป็นที่เก็บทรัพย์สินสมบัติมหาศาลของเหล่าพ่อค้าทั้งในเมืองและต่างแดนที่แวะเวียนมาค้าขาย ทำให้ต้องมีการคุ้มครองป้องกันจากการปล้นสะดมด้วยการก่อสร้างกำแพงที่แข็งแรง การก่อสร้างกำแพงจึงเป็นงานแรกที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงมีการเก็บภาษีชุมชนเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการสร้างป้อมปราการ

เมืองที่สร้างขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องการเก็บภาษีเงินได้เพื่อใช้จ่ายในการทำบำรุงป้อมปราการอยู่เสมอ โดยจะมีการเก็บจากคนเมืองโดยเฉพาะบรรดาพ่อค้าและช่างฝีมือ ผู้ที่อาศัยในเมืองทุกคนก็ต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายดังกล่าว โดยอัตราส่วนที่แต่ละคนจะต้องเสียภาษีนั้นถูกคำนวณจากฐานทรัพย์สินของแต่ละคน การเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีก็เพื่อใช้เงินส่วนนั้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ต่อมาเมื่อเมืองสถาปนาได้อย่างมั่นคงจึงเกิดการเลือกตั้งสภาเทศบาลเมืองขึ้น ในปลายศตวรรษที่ 12 สภาเหล่านี้ได้รับการยอมรับและปรากฏอยู่ในข้อบัญญัติส่วนท้องถิ่น เมืองต่าง ๆ หลายเมืองนับตั้งแต่ในอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมนีนั้นต่างก็มีคณะกรรมการสภาเมืองทำหน้าที่ด้านการศาล บริหารและนิติบัญญัติของแต่ละเมืองซึ่งกลายเป็นคุณลักษณะเฉพาะของเมืองในยุคกลาง (Pounds. 1994: 437-438)

เจ้าผู้ครองเมืองบางแห่งมองเห็นประโยชน์จากการที่เมืองมีการค้าเฟื่องฟูและมีการสร้างถนนหนทางทำให้การติดต่อทางการค้าเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันขุนนางผู้ครองเมืองก็จัดเก็บภาษีทุกชนิดเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผู้ครองเมืองบางคนก็อาศัยในแถบชนบทก็ไม่ได้ใกล้ชิดกับประชาชน รวมถึงเจ้าผู้ครองเมืองที่เป็นนักรบที่ปกครองอยู่ในแถบชนบท ผู้ปกครองเหล่านี้ยังคุ้นชินกับโครงสร้างระบอบจารีตนิยมและปกครองแบบอนุรักษนิยมโดยไม่ยอมให้ดินแดนของตนเองมีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด บิชอบหลายรูปที่ปกครองอยู่ในเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางบริหารของสังคมยังคงต้องการรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้และไม่ได้ถูกคุกคามด้วยระบอบทุน

นิยมโดยพวกพ่อค้าและช่างฝีมือ พวกนักบวชที่เคร่งศาสนาขัดขวางความต้องการของคนเมืองหรือชนชั้นกลางอย่างมาก เนื่องจากชนชั้นกลางเหล่านี้ได้ทำลายขนบจารีตนิยมที่ยึดถือมายาวนานหลายร้อยปีอันจะนำพาสังคมห่างไกลออกไปจากคริสตจักรคาทอลิก

ลักษณะสำคัญของพวกชนชั้นกรรมพีหรือชนชั้นกลางยังถือเป็นผู้มีอภิสิทธิ์ท่ามกลางประชากรทั้งหลายที่พำนักอาศัยในเมือง โดยชนชั้นกลางนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่ต่างออกไปกับผู้ที่อยู่นอกกำแพงเมือง ทั้งนี้เมื่อออกพ้นประตูเมืองแล้วประชาชนก็จะอยู่ในอีกโลกหนึ่ง ดังนั้น การได้เป็นสมาชิกพลเมืองของเมืองจึงถือว่ามีข้อได้เปรียบอย่างมาก คนเมืองไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายประเพณี ทำให้คนเมืองมีฐานะทางชนชั้นต่างหากซึ่งต่อมาเรียกว่าฐานันดรที่สามในเวลาต่อมา (Epstein. 2009: 136-139)

พื้นที่ของเมืองยังได้รับอภิสิทธิ์เช่นเดียวกับอารามในยุคกลางเช่นกัน เมืองเป็นพื้นที่พิเศษที่ละเมิดไม่ได้ เมืองยังเป็นที่คุ้มครองผู้ที่หนีหลบภัยจากอำนาจทางการภายนอกและยังเป็นที่หลบภัยที่ปลอดภัยเช่นเดียวกับโบสถ์ กล่าวได้ว่าคนเมืองกลายเป็นชนชั้นพิเศษที่ได้รับการยกเว้นในทุกสิ่ง แต่ละเมืองเป็นเสมือนรัฐอธิปไตยขนาดเล็กที่มีอำนาจในการบริหารจัดการตนเองโดยไม่ถูกแทรกแซง ในบางครั้งเมืองมีการรวมตัวเป็นพันธมิตรหรือสันนิบาตเพราะหลายเมืองนั้นต้องเผชิญภัยร่วมกันหรืออาจมีการสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น สันนิบาตฮันซาของดินแดนเยอรมัน เป็นต้น

สรุป

กล่าวได้ว่าเมืองถือกำเนิดขึ้นในช่วงปลายยุคกลาง การถือกำเนิดขึ้นของเมืองยังส่งผลให้เศรษฐกิจในยุโรปเกิดการฟื้นตัวขึ้นอีกครั้งหลังจากซบเซามานานนับหลายร้อยปี ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การค้าในยุคกลางเกิดขึ้นยังมาพร้อมกับบรรดาพ่อค้าและชนชั้นกลางที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคกลาง ด้วยเหตุนี้เมืองที่ถือกำเนิดขึ้นในปลายยุคกลางจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ยุโรปหลุดพ้นจากยุคมืด และก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการเดินทางค้นพบโลกใหม่ของโคลัมบัส อันมีผลโดยตรงให้เศรษฐกิจของยุโรปพลิกโฉมหน้าไปอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

Bloch, Marc. (2014). *Feudal Society*. London: Routledge.

Epstein, Steven A.. (2009)*An Economic and Social History of Later Medieval Europe, 1000–1500* Cambridge: Cambridge University Press.

Hodgett, Gerald A.. **A Social and Economic History of Medieval Europe**. London:
Routledge.

McCormick, Michael. (2002) **Origins of the European Economy: Communications and
Commerce AD 300 – 900**. Cambridge: Cambridge University Press.

Pirenne, Henri. (1956). **Economic and Social History of Medieval Europe**. London: Mariner

Pounds, Norman John Greville. (1994)**An Economic History of Medieval Europe**. London:
Routledge

Wickham, Chris. (2007). **Framing the Early Middle Ages: Europe and the Mediterranean,
400-800**. Oxford: Oxford University Press.

Wood, Diana. (2002). **Medieval Economic Thought**. Cambridge: Cambridge University Press.